

קונטרס

תפארת ראדזין

על

ימי החנוכה

והוא ילקוט אמרות טהורות, שיחות יקרות וביאורים
מעמיקים, בענייני חנוכה
אשר יצאו מפיהם ומפי כתבם של כ"ק מרנן רבותינו
הקדושים לבית איזביצא ראדזין זי"ע
נלקט ונתבאר בעזר אלו-ה ממעל, על פי דבריהם הקדושים
(כולל הליכות ומנהגי קודש, ומדור זכור ימות עולם)

~~~~~

יוצא לאור בימי החנוכה בס"ד, על ידי

מכון "תפארת ראדזין"

להפצת דברי תורת רבותינו הקדושים זצ"ל זי"ע

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פה עיר התורה והחסידות בני ברק

חנוכה תשפ"ו לפ"ק

תוכן העניינים

פנינים ואמרות טהורות לימי החנוכה

כפי שנשמעו מפי כ"ק אדמו"ר מוהרא"י זצ"ל – 2

אמרי קודש לחנוכה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א – 5

ילקוט אמרים מאת רבותינו הקדושים מאיזביצא ראדזין זי"ע

לימי החנוכה – 7

ימיו האחרונים של מרן אדמו"ר הגה"ק בעל אורחות חיים זי"ע - 15

הליכות קודש של כ"ק מרן מוהרא"י זצ"ל בהדלקת נר חנוכה – 17

'זכור ימות עולם' – צביעת פתילי תכלת בציצית לראשונה בידי מרן

הקדוש בעל "אורחות חיים" זי"ע מראדזין

בנר הראשון של חנוכה בשנת תרמ"ט - 22

כל הזכויות שמורות

להוצאת "תפארת ראדזין"

שעל ידי מרכז מוסדות חסידי ראדזין

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פנינים ואמרות טהורות לימי החנוכה

שנשמעו מפי קדשו של מרן אדמו"ר מוהרא"י זצוק"ל

(א)

מאי חנוכה? דתנו רבנן:

'בכ"ה בכסלו תמניא יומין אינון... שכשנכנסו יוונים להיכל, טימאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן, שהיה מונח בחותמו של כהן גדול. ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס, והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת, קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה.

(גמרא מסכת שבת, דף כ"א ע"ב)

ידועה בשער בת רבים קושיית מרן בעל "בית יוסף" זי"ע, אודות ימי החנוכה:

מדוע תיקנו חז"ל 'שמונה' ימי חנוכה, והלוא "נס" פך השמן נמשך רק שבעה ימים, שכן עבור הדלקת יום אחד הספיק השמן באופן טבעי. ואם כן 'שבעה' ימי חנוכה ראוי היה להם לתקן – ולא 'שמונה'?

כ"ק מרן רבנו מהרא"י זצ"ל, רגיל להשיב על קושייה זו של "בית יוסף" – בהקדם מאמר קדשו של פלא הדורות הגאון הנשגב והקדוש רבי מאיר יחיאל הלוי, הרבי מאוסטרובצה זצ"ל.

הרבי מאוסטרובצה, ששמו הלך לפניו בכל רחבי העולם היהודי, מלבד בקדושתו המפליאה – גם בחריפותו הגאונית, בפלפוליו הארוכים הבנויים בסגנון "גג על גג" ובחשבונותיו הפלאיים בכל נושא תורני והלכתי, העשויים מלאכת מחשבת ממש – מחשב היה לפי חשבונותיו, כי יום ראשון של חנוכה, כ"ה בכסלו, חל בשנה שבו אירע "נס פך השמן" – ביום "שבת קודש"!

ולאור הנחה זו, מיישב הגאון מאוסטרובצה תילי תילים של קושיות בענייני "נס חנוכה", כשבין היתר מיישב הוא בכך את קושיית "הבית יוסף" האמורה, בכמה וכמה אופנים.

(=השוו דברי קדשו של הגה"ק האדמו"ר זצוק"ל בספרו הנדפס "אור תורה" בראשית, בדברי התורה השייכים לימי החנוכה, אותיות א-ד).

בסיום דברי קדשו אלה, כותב האדמו"ר בזה הלשון:

"כל זה (=שיום ראשון של חנוכה חל אז ביום השבת) אמרתי דרך השערה על פי פלפול, שחל בשבת. ובינותי בספרים, וראיתי ב"סדר הדורות" שהיה (=נס חנוכה) בשנת ג' אלפים תרכ"א או תרכ"ב, וב"צמח דוד" כתב בפשיטות שהיה בשנת ג"א תרכ"ב, ולפי חשבון המולדות היה מולד תשרי בשבת.. והיה ראש השנה בשבת, "וכן כ"ה בכסלו בשבת". וב"ה שכוונתי לאמת. וזה פלא!"

(=עד כאן – העתק לשון קדשו של הרבי מאוסטרובצה זצ"ל)

בעקבות דברי קודש אלו של הרבי מאוסטרובצה – מפטיר מרן רבנו זצ"ל – מיושבת היטב שאלת ה"בית יוסף", מבלי להיזקק לאף חשבון נוסף:

שהרי בידוע, כי מן יום "שבת קודש" נמשכות להן כל ההשפעות של ששת ימי המעשה שלאחריה – בבחינת "כי היא מקור הברכה". וכלשון הידוע של 'הזוהר הקדוש'¹ בעניין: "הוא יומא מתפּרְכָּאן מְנַה כָּל שְׁתַּא יוֹמֵין עֲלָאִין!" (=היינו: מן יום השבת, מתברכים כל ששת ימי עליון), וזה כידוע הטעם לכך, שאנו עורכים שולחן לכבוד סעודות שבת קודש, על מנת להשפיע באופן זה השפעות ברוכות על ששת ימי המעשה². בעצם, כל השפעה טובה שהננו רואים אותה יורדת בימות החול – מקורה ביום שבת קודש שקדם לימי חול אלו.

יוצא אפוא, כי כל ההשפעות הטובות והניסיות ששפעו והלכו בפך השמן שבבית המקדש בעת שהדליקו מפך שמן זה – הושפעו והתברכו מן יום שבת קודש שקדם לימים אלו. ואם כך – מסיק כ"ק מרן זצ"ל – היה זה בעצמו הנס "ביום הראשון" שהוא חל ביום השבת כאמור, מכיוון שביום שבת קודש הושפעו כל הניסים לימי החנוכה שבאו לאחר מכן!

וזהו תירוץ נפלא לשאלה ידועה זו.

%%%

¹ בפרשת תרומה.

² זוהר הקדוש, שם.

(ב)

"תנו רבנן:

"מצוות נר חנוכה, נר איש וביתו... והמהדרין מן המהדרין, בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמונה, מכאן ואילך פוחת והולך. ובית הלל אומרים יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך.

"אמר עולא... טעמא דבית שמאי – כנגד הימים הנכנסים, וטעמא דבית הלל – כנגד הימים היוצאים... (רש"י: ימים היוצאים – שיצאו כבר. וזה שהוא עומד בו, נמנה עם היוצאים, ע"כ)

[שבת, דף כ"א ע"ב]

כ"ק מרן מוהר"ר אברהם ישכר זצלה"ה, נוהג היה להדגיש בכל הזדמנות את גודל הנחיצות בכך שיהודי יחזיק עצמו בקשר רוחני איתן עם קדושת הדורות הקודמים, ואת מעלת ההליכה במסורת האבות לבל יעלים אדם עיניו מן העבר הרוחני העשיר של הדורות שלפניו – אלא שכל אחד יראה עצמו מחויב להמשך הרוחני של שלשלת הדורות בישראל, ולמעשי האבות למעלה בקודש.

ברוח אלה הדברים, היה כ"ק מרן זצ"ל מדגיש בדברי קדשו של רש"י, המפרש טעמם של בית הלל להיות 'מוסיף והולך' שהוא "כנגד הימים היוצאים", בהטעימו כדלהלן:

"ימים היוצאים – שיצאו כבר; וזה שהוא עומד בו – נמנה עם היוצאים!"

לאמור:

אותו היום שאדם עומד בו עכשיו, אינו מהווה סוג של "יחידה בפני עצמה" כי אם "המשך" לימים עברו, לימי הזוהר של דורות הקודמים ושל האבות הראשונים ומאורי האומה – וחשוב שיהא "נמנה עם (הימים) היוצאים!"

שומה עלינו להתבונן היטב בעניין – שכן מוסר השכל עמוק יוצא מכאן ורמוז בנר חנוכה – בנוגע לאופי הנהגותיו ודרכיו והליכותיו של איש היהודי.

(ע"כ)

אמרי קודש מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

לימי החנוכה

אתנו רבנן:

מצוות נר חנוכה, נר איש וביתו.

זהמהדרין, נר לכל אחד ואחד.

זהמהדרין מן המהדרין, בית שמאי אומרים – יום ראשון מדליק שמונה, מכאן ואילך פוחת והולך. ובית הלל אומרים – יום ראשון מדליק אחד, ומכאן ואילך מוסיף והולך.

(שבת כ"א:)

במה בעצם תלויה מחלוקתם של בית שמאי ובית הלל??

ביאר בזה כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"י זצ"ל:

דוד המלך ע"ה בספר תהלים³ מורה לאדם את דרך העבודה: "סור מרע, ועשה טוב!"

לפי משמעות הפשוטה של הכתוב, 'סדר העבודה' שראוי לאדם הינו ראשית כל "סור מרע" – ורק לאחר מכן "עשה טוב"! ואכן, כך הדברים נראים גם במבט שכלי: שכן אם יהא אדם עסוק רק ב"עשה טוב" בטרם השלים את חוקו ב"סור מרע" – נמצא שהינו בבחינת "טובל ושרץ בידו"!

וכך אכן גרסו רבים מ"בעלי המוסר" במשך הדורות, שמן הראוי לאדם שיקדים את העשייה בתחום "סור מרע" היינו בהתרחקות יתירה מן המידות הרעות ומנדנדוד עבירה, ורק לאחר מכן יתחיל לעסוק ברדיפה אחרי "עשה טוב".

ברם רבים וכן שלמים, ובפרט בקרב צדיקי הדורות תלמידי מרן הבעל שם טוב זי"ע, גרסו לפי דעתם שיש להשתדל בסדר הפוך: מקודם יש לשקוד בכיוון "עשה טוב", כאשר מתוך "עשה טוב" שהאדם עוסק בו, יתבטלו ממילא כוחות הרע, וכחלוף הזמן יהא "הטוב" שבנפשו דוחה את 'כוח הרע' המצוי בקרבו. שכך הוא טבע הדברים שבנפש האדם, אשר "טוב" ו"רע" צרים זה לזה, הלכך כאשר "זה קם – זה נופל"! ובזכות כוח הטוב והקדושה שאדם עסוק בו, יחוש כי 'חבל לו' להפסיד מן הטוב הנצחי שרכש בדי עמל עבוד 'הנאת רגע' מצדו של "יצר הרע".. וממילא ידבק האדם תמיד בטוב.

³ תהלים לד, יו.

ויש לומר, שעל נקודה זאת סובבת והולכת מחלוקתם שבין בית שמאי ובית הלל, לגבי "נר חנוכה".

"נר חנוכה" הינו מסמל כידוע את "אור" המצווה של "עשה טוב" – המוסיף אורה וקדושה בנפש האדם, כמאמר הכתוב "כִּי נֵר מְצֻה – וְתוֹרָה אֹר"!⁴

ובזאת נחלקו אפוא בית שמאי ובית הלל:

לדעת "בית שמאי" – מן החובה להדגיש מקודם עבודת "סור מרע", ורק לאחר מכן ניתן לעבוד ביתר שאת על נקודת "עשה טוב". אי לכך קובעים בית שמאי, שיש להדליק תחילה שמונה נרות, ובהמשך ימי החנוכה יהא "פוחת והולך" במספר הנרות – שכן כמידת ההפחתה מן הרע, כך תגבר לעומתה מידת "עשה טוב".

אולם לשיטת "בית הלל" – עיקר עבודת האדם הינה להיות בבחינת "מוסיף והולך" בעשה טוב, הלכך מקודם יתחיל עם נר אחד, ומכאן ואילך יוסיף וילך מידי יום ביומו בתוספת של אורה וקדושה, באופן ש"מעט מן האור ידחה הרבה מן החושך". ובכך ישיג האדם את שתי המידות יחדיו של "סור מרע ועשה טוב"!

והרי הלכה פסוקה כידוע כשיטת "בית הלל", ממילא "נפסק" לנו בזאת שעל אדם לעסוק תדיר בבחינת "עשה טוב" ומכאן ואילך יהא "מוסיף והולך" למעלה בקודש!!

*

אפשר להוסיף בס"ד על סמך דברים האלה מפי כ"ק מרן זצ"ל – שבכך ניתן למצוא הסבר מדוע תיקנו חכמים להנציח ולזכור את הנס של חנוכה – באמצעות הדלקת נרות.

שכן בנס חנוכה, אירעו שתי הבחינות הללו יחד: עניין "סור מרע", ועניין "עשה טוב".

שהלוא כך אנו מדגישים בנוסח אמירת "ועל הנסים":

"בִּימֵי מַתְתֵיָהוּ.. בְּשַׁעֲמֻדָּה מְלָכוֹת יוֹן הָרָשָׁעָה עַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, לְהַשְׁבִּיחַם תּוֹרַתְךָ, וּלְהַעֲבִירָם מִחֻקֵּי רְצוֹנְךָ". "לְהַשְׁבִּיחַם תּוֹרַתְךָ" היינו שרצו למנוע מן עם ישראל עניין לימוד התורה – שזהו ביטול "עשה טוב". ו"לְהַעֲבִירָם מִחֻקֵּי רְצוֹנְךָ" היינו שיעברו על חוקי התורה חלילה – איסורי שבת וביטול ברית מילה, שזהו ביטול עניין "סור מרע"!

אי לכך, זיכרון הנס שבו "מְסַרְתָּ... יְדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תּוֹרַתְךָ" – תיקנו חכמים לעשותו באמצעות 'הדלקת נרות'. שכן בנרות הללו מצויות כמו כן שתי תכונות היסוד הללו, שהרי כך טבעה של אש – שהיא מאירה לאדם, והיא גם מכלה ושורפת!

⁴ משלי ו, כג.

נרות חנוכה' הללו, יש בהם אפוא מטבעה של אש, שבד בבד עם היותה מאירה
בנשמת האדם בבחינת "נר ה' נשמת אדם"⁵ ובבחינת "כִּי נֵר מְצֹוֶה וְתוֹרָה אֹר" –⁶
היא שורפת ומכלה את הרע, היינו הפסולת שמצטברת בנפש האדם, בבחינת "אֵשׁ
לְפָנָיו תִּלְךְ, וְתִלְהֵט סָבִיב צָרִיו"⁷!

בכך הננו מקיימים בהארת נר חנוכה, הן את עניין "סוד מרע" והן את עניין "עשה
טוב", והליכותינו מתקדשות להן בקדושה עליונה באמצעות "הנרות הללו קדש הם".

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

לקט אמרים

מספרי רבותינו הקדושים מאיזביצא ראדזין זי"ע

בענייני חנוכה

נס פך השמן

מן נס פך השמן שאירע בימי החנוכה – אומר רבנו הקדוש "בית יעקב" – שכוהני ה'
לא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה בו כדי להדליק יום אחד, ולאחר שחילקוהו
לשמונה נעשה נס והדליקו ממנו שמונה ימים – ניתן ללמוד מוסר השכל חשוב עבור
כל אחד ואחד מאתנו, בכל מצב שבו הננו מצויים.

שכן בידוע כי תעודת חייו של יהודי ב"עולם הזה" הינה להכשיר עצמו בקדושה, על
מנת שיהפוך לראוי באמצעות מצוות ומעשים טובים שיקיים ולימוד תורה שילמד
להשראת השכינה עליו, איש ואיש כתכונת נפשו ומעשיו. כנאמר בכתוב⁸ "וְעָשׂוּ לִי
מִקְדָּשׁ – וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכְכֶם!" ודרשו על כך חז"ל: "בתוכם ממש!"

מעתה, שמא יאמר האדם לנפשו: "וכי מה בכוחי לעשות שאהיה ראוי ל"השראת
השכינה" כביכול? ובכלל: הן אורו יתברך הינו 'מבלי גבול' כידוע, וכיצד שייך אפוא
שישרה אור 'אינסוף' על 'כלי' מוגבל ומצומצם כדוגמת 'בשר-ודם'??

התשובה לזאת הינה:

יש בכוח האדם לעשות, ואף להשיג הרבה. שכן משמים אין מטילים על האדם

⁵ משלי כ, כז.

⁶ משלי ו, כג.

⁷ תהלים צז, ג.

⁸ שמות כה, ח.

לעשות רק כמידת יכולתו, כמאמר שלמה המלך בחוכמתו: "כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת פְּכַחְךָ – 'עֲשֵׂה'!"⁹ ובידוע כי "אין הקב"ה בא בטרוניה עם הבריות"¹⁰, אלא מבקש הינו מן האדם שיפתח לו את הפתח, ואז יסייעו בידו מן השמים. על דרך מאמרם ז"ל "אמר הקב"ה, פתחו לי פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לכם פתח שעגלות וקרוניות נכנסות בו!"¹¹

מכיוון שעושה האדם אשר לאל ידו והינו נשמר במעשיו כמידת יכולתו, הרי "הבא להיטהר – מסייעים בידו"¹² – והשם יתברך מזריח בנפשו מן האור העליון הנצחי והאין סופי, עד כי "נתמלא כל הבית אורה". שכן בידי השם יתברך להרחיב את כלי קיבולו של אדם עד שיוכלו להכיל הרבה מן האור הבהיר והצח, ולא ייפלא הימנו דבר להשרות מן אורו האין סופי לתוך גבולי הצמצום של האדם כביכול, לפי שכך אנו מוצאים כידוע במידת הקדושה ש"מועט מחזיק את המרובה"¹³

*

"יסוד" זה שעל האדם לעשות מקודם את שלו, ואחר כך השם יתברך מושיעו מעבר לגבולות הטבע – הננו למדים מתוך "נס פך השמן" של חנוכה.

שכן הכוהנים בני חשמונאי ידעו כי פך השמן הינו מכיל כמות שמן רק ליום אחד, ואילו הם זקוקים לכמות שמן עבור שמונה ימים! למרות זאת, כוהני ה' לא נתפסו לייאוש – אלא עשו ככל שלא ידם והדליקו מתוך פך השמן, מתוך תקווה שיושיעם ה'. ואמנם ה' אלוקי צבאות היה בעזרם באופן שלמעלה מן הטבע, עד כי השמן שבכמות המצומצמת של יום אחד, הספיקה להדלקה במשך שמונה ימים תמימים!

זהו לקח חשוב ותמידי עבורנו, שהינו נדרש כאמור מתוך "נס פך השמן".

("בית יעקב" פרשת מקץ, אות י"ג)

מוסיף על כך רבנו "בית יעקב":

יסוד האמור, נמצאנו למדים אותו אף מתוך מאמר הנביא אלישע לאישה השונמית אשר 'בביתה אין כלי' – שכך היה אומר לה הנביא: "פְּלִים רְקִים אֶל־תִּמְעִיטִי!"¹⁴

⁹ קהלת ט, י.

¹⁰ עבודה זרה ג, א.

¹¹ מדרש שיר השירים רבה, ה-ב.

¹² שבת קד, ב.

¹³ בראשית רבה, ה-ז.

¹⁴ מלכים ב, ד.

לאמור:

הנביא מצווה על האישה השונמית שתביא מביתה כמה שיותר כלים ריקים, ומכיוון שהביאה כל הכלים הריקים שהיו ברשותה, שפכה לתוכם מתוך פך השמן שבידה, עד שנתמלאו כל הכלים בשמן באורח נס – ואז נעצר השמן.

ולכאורה נשאלת השאלה:

מדוע בכלל מבקש הנביא מן האשה שתביא כלים?? הן בכל אופן זקוקה היא ל"נס משמים" בכדי למלאות את הכלים בשמן – ונס זה יכול הינו להתרחש באסוך השמן עצמו הימנו מזגה את השמן, מבלי כל צורך בהבאת כלים??

אלא שמכל זאת הננו נוכחים לדעת, שכך היא צורת ההנהגה המתבקשת מן האדם: מקודם צריך האדם לעשות את שלו ולהעמיד 'כלי' כמידת יכולתו למען קבלת הברכה – ורק לאחר מכן יכול הינו לצפות שיקרה נס מן השמים, והכלים יתמלאו ויהיו 'כלי מחזיק ברכה' עד בלי די!

(בית יעקב, שם)

"נר חנוכה וקידוש היום (=כלומר, עני, שאין לו מעות די הצורך שיספיקו לקנות גם יין לקידוש היום וגם לנר חנוכה) – איזה עדיף?? נר חנוכה עדיף, משום פרסומא ניסא!"

(גמרא שבת דף כ"ג ע"ב)

מאמר זה של הגמרא, מפרשו רבנו בעל "אורחות חיים" זי"ע בדרך רמז – כדלהלן.

שני מיני "עבודות" רוחניות קיימים באדם:

אחת – שהיא כוללת התרכזות ושימת דגש על ענייני תורה ותפילה של האדם, שתעשינה בקדושה ובטהרה. בעבודה מעין זו, מתלווה מטבע הדברים רגש קודש של התרוממות הרוח והארת הנפש.

סוג נוסף של "עבודה" ישנו – שנפעל בזמן שהאדם מצוי במצב של "הסתר" כשאור האלוקי נסתר מפניו, והאדם מצדו בוקע את ההסתר באמצעות יגיעה ועבודה, כאשר הוא מגלה תוך כדי כך שאף במעמקי ההסתר שבעולם טמון "כבוד שמים" ואין נסתר מלפניו יתברך – וכל ההסתר שלפנינו הינו רק לפנינו, היינו מצד האדם.

שני סוגי "עבודה" הללו, רמוזים הינם בשאלת הגמרא שלפנינו:

"קידוש היום" זהו סוג "העבודה" הראשונה, שרומזת לקדושה ולטהרה שמאירים והולכים כאור היום.

ואלו "נר חנוכה" הינו רומז לסוג "עבודה" השני, שנפעל בהיות האדם נתון במעמקי החושך וההסתר (=נר חנוכה מצוותו משתחשך), כאשר נר הקדושה מבזיק ומבליח בקרן אור בחשכת העלטה השוררת סביבו.

בזאת הסתפקו החכמים שבגמרא – איזה משני "עבודות" הללו נחשבת לה יותר, מצד האדם שעובד בהן??

ועל שאלה זו מגיעה התשובה הפסוקה בגמרא:

"נר חנוכה עדיף!" כל זאת למה? "משום פרסומה ניסא".

ביאור הדבר:

שאינן רבותא גדולה בעבודת ה' שנפעלת בעת שאדם מצוי לו בבית המדרש והינו עטוף בטלית ומעוטר בתפילין – שאז לבטח חש האדם "באור" רוחני, בעונג נפשי ובהתרוממות הרוח, מכוח קדושת המצוות ובגיין ניתוקו מסביבת החולין.

אכן משנה חשיבות נודעת ל"עבודה" שנפעלת בעת שהאדם מכורח הנסיבות הינו שקוע בטרדות החיים ואפוף בהסתר של דברי חולין שבעולם – כאשר ממקום זה האדם מחזר להכיר ב"כבוד שמים" וברצון הבורא הטמון וגנוז במקומות אלו. עבודה מעין זו טמון בה יקרות גדולה, היות שכרוך עמה "פרסומא ניסא" מאין כמוהו (=פרסום נס האלוקי שבמרחבי הבריאה), וזוהי עבודה החביבה עליו יתברך!

מוסיף ומדגיש רבנו "אורחות חיים":

אפילו כאשר "אור" של השגת "כבוד שמים" בענייני החולין מבליח באדם לרגע קט, ואינו נשאר בהישג ידו באופן שיוכל להשיגו בשנית כחפצו – מכל מקום עצם חשיפת האדם לאור הגדול אפילו באופן רגעי, נוטעת בנפשו של אדם זיכרון נעים וגעגועים עזים להתגלות חוזרת של "נקודת האור".

ותשוקה זו של האדם אל "האור" – יקרה וחביבה היא בעיני השי"ת עד לאין ערוך!!

(סוד ישרים תניינא, לחנוכה)

לימוד הנצחי מן נס חנוכה

נס חנוכה – כותב רבנו הקדוש "בית יעקב" זי"ע – יש בו משום לימוד חשוב והוראה לדורות, לבל ייפלו ישראל לזרועות הייאוש ח"ו מחמת פגעי הזמן ותמורותיו.

שכן, כאשר נבחן את מעמדם של ישראל בדור ההוא – דור של שמד, בימי גזירות היוונים והמתיוונים יימח שם – נגלה כי מצבם של ישראל באותו הדור עומד היה בכי רע מכל הבחינות, הן בגשמיות והן ברוחניות.

כפי שמגדיר תקופה זו רבנו הגדול רבי משה בן מיימון ז"ל (=הרמב"ם) בפתחתו הנודעת להלכות חנוכה¹⁵ – וזה לשונו הזהב:

"בבית שני, כשמלכי יון גזרו גזירות על ישראל, ובטלו דתם, ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצוות. ופשטו ידם 'בממונס' ז'בבנותיהם'. ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות, וטמאו הטהרות. וצר להם לישראל מאד מפניהם, ז'לחצום לחץ גדול'.

עד שריחם עליהם אלוקי אבותינו, והושיעם מידם והצילם. וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים, והרגום, והושיעו ישראל מידם..."

וכך הננו מזכירים בנוסח "על הניסים":

"בְּשַׁעֲמֻדָּה מַלְכוּת יוֹן הִרְשָׁעָה עַל עַמּוֹד יִשְׂרָאֵל, לְהַשְׁכִּיחַם תּוֹרַתְךָ וּלְהַעֲבִירָם מִחֻקֵּי רְצוֹנְךָ..."

כה גדולה הייתה החשיכה הרוחנית והגשמית, שהייתה הולכת ומתעבה סביבם.

הנה היוונים גוזרים גזירות חמורות כנגד שמירת השבת; כנגד טהרת המשפחה; כנגד עריכת ברית מילה; ועד כדי הטלת איסור כנגד לימוד התורה היו הדברים הולכים ומגיעים! (= "להשכיחם תורתך"). ועדיין יד הרשעה של היוונים בסיוע ה"מתיוונים" מרשיעי הברית, נטויה היא להרע: חובת לימוד 'חכמות חיצוניות' של יוון, תרבות חטאים של הגוף ומקסמי אלילי השווא – כאשר לאחר כל אלה אף מגדילים לעשות וגוזרים גזירת שמד בסגנון של "כתבו לכם על קרן השור, אין לכם חלק באלוקי ישראל"¹⁶ – הם כי לא להזכיר!

¹⁵ פרק ג, הלכה א.

¹⁶ בראשית רבה, ב-ד: "וְחֻשְׁךָ..." – זה יון שהחשיכה עיניהן של ישראל בגזרותיה, שהייתה אומרת להן כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל". (=ע"כ)

במצב איום ונורא זה, שכמוהו לא זכור היה לישראל מזה דורות – דומה לבני אמונים כי אפסה התקווה חלילה. כבתה גחלת ישראל! אור התורה והאמונה, נחלת ישראל קדושים במשך כל הדורות, לא ישוב ויזרח עוד, חס ושלום! נסתמו עיניהם וליבם של ישראל מצרת השעבוד ומכובד הגזרות, ועמן כבתה התקווה והאמונה מן הלבבות.

ואז בעת שנדמה כי החושך והאפלה הגיעו לשיא – התרחש הנס הלא ייאמן:

קמו וגם ניצבו משורות ישראל המעונים קומץ כוהנים קדושים, בני חשמונאי צדיקים "חסידי עליון" (=כלשון הרמב"ן ז"ל בפרשת ויחי) שנעמדו בפרץ והתייצבו בתפילה ובזעקה מול בורא עולם, כי יחוס עם עני ואביון וירחם את שארית פליטת עמו בית ישראל – והערו את נפשם למות על קדושת שמו הגדול. ואז בבת אחת הבלית אור הישועה הגדולה: "מְסֻרֶת גְּבוּרִים בְּיַד חֲלָשִׁים, וְרַבִּים בְּיַד מְעֻטִים, וְטְמְאִים בְּיַד טְהוֹרִים, וְרָשָׁעִים בְּיַד צְדִיקִים, וְזָדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתְךָ!" התפזרו להם ענני השמים הקודרים – והישועה זרחה בעוז על ראשי ישראל קדושים.

בעת ההיא אירע נס המפורסם בפך השמן שבבית המקדש, כעדות חז"ל במסכת שבת¹⁷ "כשנכנסו יוונים להיכל, טימאו כל השמנים שבהיכל. וכשגברו חשמונאים, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן, שהיה מונח בחותמו של כהן גדול. ולא היה בו כדי להדליק אלא יום אחד, ונעשה נס, והדליקו ממנו שמונה ימים!" (=ע"כ)

*

מאיר בזאת רבנו הקדוש "בית יעקב" זי"ע:

בעצם לכשנתבונן במאורעות הימים ההם נגלה, כי אף כאשר ניתנו גזירות השמד על ראשי ישראל, בעת שהרשעים "טימאו הטהרות" והתנכלו לשמנים שבהיכל עד שנדמה היה כי הרשעים מצליחים במעשיהם ולא נותר זכר לקודש חלילה – באותו הזמן שכך בפינה נסתרת שבמקדש כד השמן החתום בחותמו של כהן גדול, כשהוא מצוי מחוץ לטווח נגיעתם של היוונים הרשעים. אף מרשיעי הברית מקרב ישראל, שהיטיבו להכיר את כל מוצאי ומבואות המקדש ואף שיתפו פעולה עם היוונים – לא ידעו כלום אודות קיומו של פך שמן זה.

הישועה עמדה אפוא מוכנה בצד, וציפתה לישראל במשך כל אותה שעת צרה, תוך כדי התגברות החושך והאפילה שמסביב... אלא שאז טרם הגיעה זמנה של הישועה להיגלות, הלכך נדמה לעיני ישראל כי צרתם צרה, כאשר שום קרן אור אינו נראה באופק.

¹⁷ כא, ב.

רק לאחר מכן, בעת שהערו הכוהנים הקדושים לבית חשמונאי את נפשם למות על קדושת השם – גילה השם יתברך את עיניהם הסתומות של הכהנים, ונגלה לפנייהם אותו פך השמן הטהור, אשר ממנו נצמח לבסוף הנס.

הדבר ממחיש היה בעליל לפני ישראל שבאותו הדור, כי הישועה שאליה ציפו ויחלו כל כך, הייתה בעצם מונחת במקומה וציפתה להם לאורך כל הזמן. אור השם יתברך היה למעשה שרוי ביניהם אף בעת שדימו שהכול נאבד מהם, ורק הסתר הפנים ששלט לפי שעה מנע מאיתם להכיר עובדה זאת. אבל ברגע שהגיעה השעה היעודה – נבקע ההסתר ונגלתה הישועה במלוא הדרה לעין כל.

מטעים רבנו "בית יעקב":

דבר זה יש בו כדי ללמד כל איש ישראל שבכל דור ודור – כי אף אם לעתים מרגיש האדם עצמו שקוע במצר חלילה, מכל מקום עליו להתחזק באמונת אומן ולהאמין בכך כי הישועה קרובה ומזומנת לבוא, אף שהיא מכוסה מעיניו לעת עתה ואינה נראית באופן. לא נשאר לפניו כי אם לקוות ולשאת תפילה לפני בורא עולם, כי יסיר ענן ההסתר מעמו – ואז תהא ישועתו קרובה לבוא וצדקתו להיגלות!

(בית יעקב, פרשת מקץ)

*

"וּפְרָצוּ חוֹמוֹת מִגְדָּלֵי, וְטָמְאוּ כָּל־הַשְּׁמָנִים..."

(=פזמון "מעוז צור")

בעצם יש להבין:

וכי מה בעצם "בער" ליוונים הללו והמריץ את הרשעים האלה לכך, עד שגמרו אומר להתנכל לשמנים שבבית המקדש דווקא (= "וְטָמְאוּ כָּל־הַשְּׁמָנִים"??)

מבאר מרן בעל "אורחות חיים" זי"ע:

רשעים הללו, עיניהם היו צרות בקדושת עם ישראל – ובפרט במידת הקירבה המיוחדת שזוכים לה ישראל בעטיה של עבודת בית המקדש, המעידה כי השכינה שורה בקרב ישראל ואמונתם איתנה בבורא עולם. קשר עליון זה ביקשו הרשעים האלו בכל מאודם לנתק, כדי להכרית את החיבור וההיצמדות שמדבקת ומקשרת את ליבם של ישראל לאביהם שבשמים. והלוא בידוע הדבר כי לא הייתה עבודה יקרה ונשגבה כזו בכל עבודות המקדש, כדוגמת עבודת הדלקת הנרות שבמנורה –

שהייתה ממחישה ומעידה בפני כל באי עולם כי השכינה שורה בישראל, כמאמר רבותינו ז"ל¹⁸:

"מְחוּץ לְפָרְכַת הָעֵדוּת בְּאֶהָל מוֹעֵד יַעֲרֹךְ אֶתוֹ אֶהְרֹן מְעַרְבַּ עַד-פְּקַד לְפָנַי ה' תְּמִיד"¹⁹ – וכי (=השם יתברך) לאורה (=של המנורה) הוא צריך??!

'אלא 'עדות' היא לכל באי עולם – שהשכינה שורה בישראל!! [=עכ"ל הגמרא]

חביבות גדולה ויקרה זו של ישראל בעיני השם יתברך, אותה לא יכלו יוונים הרשעים הללו להכיל בנפשם הטמאה. אי לכך, נמנו וגמרו רשעי עולם אלה להכרית בטרם כל 'עבודת קודש' זו של הדלקת המנורה, מן מקום הקודש והמקדש של עם ישראל.

ולזאת מצאו לנכון להתנכל אל השמנים שבמקדש דווקא – בכדי לטמא אותם, ולהשבית בכך את עבודת הקודש של הדלקת המנורה מקרב ישראל...

אלא שהשם יתברך לעומת זאת, הראה בפעם ההיא חיבתו המיוחדת כלפי עם ישראל ביתר שאת וביתר עוז מבכל הזמנים – עד שהסתיר מעיניהם הבולשות של הרשעים את פך השמן הטהור ששרד בניסים, שבו לא שלטה יד היוונים, ובו אירע הנס של חנוכה כאשר הדליקו ממנו במשך שמונה ימים תמימים, למרות שכמות השמן הזעומה המצויה בו הספיקה עבור יום אחד בלבד !!

(סוד ישרים)

*

"נר חנוכה, מצווה להניחה בטפח הסמוכה לפתח מבחויץ"

(גמרא)

עניין 'נר חנוכה' שיש להניחה בטפח הסמוך לפתח דווקא – מאיר מרן "אורחות חיים" זי"ע – מכיוון שעניין של 'נר חנוכה' הינו להאיר לאדם בבחינת 'למטה מעשרה' שאף בענייני עולם הזה יש בהם קדושה, וכי בתוככי החושך שמבחוץ מצוי אור נסתר של השם יתברך, זאת כדי שהאדם לא ישקע כליל בהבלי העולם הזה וישכח מהקדושה.

אי לכך נצטוונו להניח את נר החנוכה בסמוך לפתח דווקא, בכדי שיאיר האור לאדם ביציאתו חוצה לעסוק בענייני העולם, על מנת שלא יתרחק לתוך 'שכחת עולם הזה', כי תיכף שיתחיל ההסתר להשתלט עליו, יאיר לו האור שמלכות ה' בכל משלה.

(סוד ישרים, פרשת מקץ)

¹⁸ שבת כב, ב.

¹⁹ ויקרא כד, ג.

ימי החנוכה האחרונים אצל

כ"ק מרן אדמו"ר הגאון הקדוש בעל "אורחות חיים" זצ"ל

(נסתלק לגנוי מרומים ביום ד' טבת תרנ"א)

מרן הקדוש בעל "אורחות חיים" זי"ע, נסתלק כידוע לשמי רום במוצאי "זאת חנוכה", אור ליום ב' פרשת ויגש (=בשנת תרנ"א, היא שנת פטירתו של רבנו, היה חודש כסלו "חסר", ויום ד' בטבת, תאריך פטירתו של מרן לגנוי מרומים, חל אז במוצאי "זאת חנוכה").

במשך ששת שבועות האחרונים לימי חייו הטהורים, תקפה את מרן מחלה קשה, שהסבה לו ייסורים רבים. לשם כך אף נסע מרן במיוחד לעיר לובלין, שם נערך לו ניתוח במטרה להציל את חייו, אך לדאבון לב ללא הועיל.

הימים האחרונים, ימי החנוכה, קשים היו לו במיוחד. **מרן זצ"ל** מוטל היה בחוליו על ערש דווי, כשהוא מתפתל מכאבים. הרופאים, שנאבקו על חייו ולא משו ממיטתו של מרן, חפצו להשקות את גופו בסמי הרגעה ומשככי כאבים, למען הקל על ייסוריו, אולם מרן סירב לכך בכל תוקף, בטענה כי **"אם הקב"ה שולח לו ייסורים, אזי עליו לקבלם כמות שהם ובאהבה!"**

לקראת ימי החנוכה, כשהחמיר מצבו של רבנו, היו מבין רופאיו שסברו בפשיטות כי 'הדלקת נר חנוכה' תעלה למרן בכוחות שמעבר ליכולתו, עד כי ביקשו למנעו כליל מן הדלקת הנרות.

אכן מה גדלה פליאתם והשתוממותם של הרופאים ושל כל הנוכחים בחדר קדשו – כאשר מרן מיאן לשמוע מכך, ודרש שיביאו לפניו את מנורת החנוכה שלו, על מנת להדליק את הנרות כהרגלו בקודש מימים ימימה, ללא כל שינוי! הדברים נראו אז כלקוחים שלא מעולם הטבע, ואכן, רופאים יהודיים שטיפלו במרן, שרחוקים היו מן האמונה ושלא לומר מן אור החסידות – נתעורר ליבם וזיק של אמונה ניצת בקרבם, בחזותם בחזיון פלאי וכביר, שטרם ראו כמוהו.

וכך מובא בספר **"יחידי סגולה"** שחיבר הרה"ג רבי **איסר פרנקל** זצ"ל, מרבני עיר תל אביב יפו, כפי שקיבל הדברים מפי זקני החסידים מאנשי שלומנו דאז:

”שנתיים אחרי שצבע (רבנו) התכלת בציצית, חלה במחלה קשה, ובחנוכה תרנ”א הגיעו חייו (של רבנו) עד משבר. הרופא אמר, כי אפסה כל תקווה (ר”ל)..

”כשניסו (החסידים ובני הבית) להכניס לרבנו את מנורת החנוכה להדלקה, חיך הרופא (שלא היה משלומי אמונים) לעומתם, ונענע בראשו והפטיר: ”חסידישע מעשיות”... הרי החולה (=רבנו) הינו מחוסר הכרה!” (כנראה היה רבנו אז בהכרה מעורפלת).

אולם כשראה שהרבי מתאמץ בכל כוחו ומדליק את הנר, יצא (הרופא) אל החסידים (שהמתינו בדריכות מחוץ לחדר) ואמר:

”אני מאמין שה’ יכול לעזור. אמרו תהילים”...!

עדות קרובה בזמן, מן הימים ההם ממש, אשר נתגלתה בשנים האחרונות, מצויה בין קפלי מכתבו של הגאון הירושלמי הנודע והמפורסם, רבי עקיבא יוסף שלזינגר זצ”ל בעל הספר הנודע **”לב העיברי”**.

הדברים כלולים במכתבו של הגאון אשר נדפס ובא בספרו הגדול **”שו”ת רבנו עקיבה יוסף”**, שיצאו לאור לאחרונה מכתב יד קדשו. בתשובה הנדפסת, לאחר שמאריך הגאון רבי עקיבא יוסף ב”שקלא וטריא” של הלכה בנושא התכלת בציצית, בשולי מכתב תשובתו, **כותב הגאון את השורות דלהלן:**

”אמנם אותו גאון בגדולתו (=רבנו הגאון הקדוש מרן זצוק”ל), הלוא נודע בשערים פלאי פלאותיו אשר עשה במסכת כלים וסדר טהרות, ושאר חיבורים, עד כמה רב גובריה (=גדול כוחו)...

”וסופו הוכיח על תחילתו, שנפטר בקדושה נפלאה, אחרי שסבל כל כך ייסורים של אהבה. כי הרופאים רצו לתת לו סם לישון, ולא רצה, כי אם סבל הייסורים באהבה. ולא יכלו הרופאים להאמין שיכול לשאת הייסורים, ולהדליק עוד כל נרות החנוכה(!), תמהו מראות. (=ע”כ).

כאמור, לאחר תום ימי החנוכה הקדושים – במוצאי יום הראשון, יום רביעי בטבת בשנת תרנ”א, כבה אורו של עולם, בהסתלקותו של כ”ק מרן גאון

הגאונים ופלא הדורות, רבנו הקדוש רבי גרשון חנוך העניך זצללה"ה, בעל "אורחות חיים", לבית עולמו.

זכותו הגדולה של מרן זצללה"ה, תגן עלינו ועל כל ישראל – אמן!

‘הליכות קודש’

הדלקת נרות חנוכה

במחיצת קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"י זצ"ל

א. כ"ק מרן אדמו"ר [מוהרא"י] זי"ע, נהג להדליק את נרות החנוכה ב"חנוכה לאָמפּ" [=מנורה] עתיק יומין מכסף, שטרך ורכשו בפולין במיטב כספו, בימים שלאחר החורבן. חיבה יתירה הגה כ"ק מרן זצוק"ל כלפי מנורה זו, ולימים סיפר בפרוטרוט אודות נסיבותיה וגלגוליה הפלאיות ואופן רכישתה אצלו.

ב. "חנוכה לאָמפּ" זה, בנוי היה כמנהג מלפנים כדרך שמקובל היה לרוב בבתי ישראל שבפולין – עם כותל (=ווענטל) של כסף, מכויר ומצויר בציצים ופרחים עשויים 'מלאכת מחשבת', ועם כד כסף התלוי מצידה, שנועד לעירווי השמן לתוך בויכי המנורה.

ג. במנורת אדמו"ר, לא היה מצוי בויך מיוחד ל"שמש", ואת נר השעווה של ה"שמש" נהג כ"ק מרן זצ"ל (=בימים שבהם שהה בחנוכה בארץ ישראל) לתקוע בפמוט מיוחד, שעמד לצידה של המנורה.

(=במשך שנים הראשונות שבהם נהג רבנו זצ"ל (לאחר שכבר התגורר בארץ הקודש) לשהות בחודשי כסלו טבת ובימי החנוכה בביתו נאוה קודש שבחול"ל – היה רבנו זצ"ל מדביק נר השעווה של ה"שמש" על גבי משען של כיסא עץ, ששימש אצלו כבסיס ומקום להנחת המנורה ולהדלקת נרות החנוכה הקדושים. כיסא עץ זה – "סימן היכר" מיוחד נחתם ונחרט בו בשעתו בהיותו מצוין במין "שקע חרוך" בעובי אצבע, עקב התלקחות נר ה"שמש" שנשאר בו וכך נותר במשך זמן רב כמוזכרת נצח והוד להדלקת נר חנוכה.. ויהי לאות!)

ד. **כ"ק מרן זצוק"ל**, ניגש היה להדלקה עם גמר תפילת ערבית בבית מדרשו. **"ההדלקה"** הייתה מתקיימת בפתח חדר המגורים, כשהכיסא שעליו עמדה המנורה נתון לצד שמאל כנגד המזווה – וביניהם נמצא מקום כסאו של מרן.

(=בביתו נאווה קודש בחוץ לארץ, נוהג היה מרן להדליק נר חנוכה ליד מפתן החדר ששימש כמעבר בין דירת המגורים לבית המדרש, שהיה קבוע כנודע בבית מגוריו של מרן).

ה. **הכנת הפתילות** (=קנויטלעך) לנרות החנוכה, היוותה אצל **מרן זצ"ל** 'עבודת קודש' בפני עצמה, ונעשתה במו גלילות ידיו מתוך חרדת קודש. במרבית השנים (כמעט עד לשנותיו האחרונות ממש), לא הסכים מרן כי מישהו אחר יעסוק בכך בשבילו, אלא טרח להכין הכול במו ידיו הקדושות.

ו. בכל יום ויום היה **מרן זצ"ל** מיטיב את הנרות מן הפתילות הישנות, ומכין פתילות חדשות לצורך הדלקת היום.

ז. אף עבודת יציקת "שמן זית" לתוך בזיכי המנורה היוותה אצל מרן עבודת קודש בפני עצמה, כאשר כל העבודה הנשגבה נעשית על ידו בלהט ובדבקות, כאשר עשתונותיו ושרעפיו שקועים במלאכת הקודש. כזכור, היה מרן נמנע כמעט לגמרי משיחת חולין בעת עבודת קודש זו, ולא היה מפסיק בה מרישא ועד גמירא – לרוב חביבות המצווה.

ח. בדרך כלל היה **מרן זצ"ל** מלווה באמרי פי קדשו את עבודת הכנת הפתילות והשמנים, בדובבו בשעת מעשה לעצמו **"יעצט מאַכט מען די קנויטלעך.."**, או **"יעצט גייט מען איינגיסען די בוימל"** וכדומה (=עתה ניגשים הננו להכנת הפתילות, השתא הולכים אנו ליצוק את השמן), מרוב חביבות המצווה.

ט. ברכות הדלקת הנרות יוצאות היו מפי קדשו של **כ"ק מרן זצ"ל** בקול רם וצלול וברוב להט קודש, כמו כדודי אש מתלהטים. **"וירא העם וינועו"**... כל הנאספים והנוכחים נעו וזעו לקולו הרוטט של **רבנו זצ"ל**, שנישא בלהט של שמחה וקדושה.

י. בשנים שבהן קבע מרן את מגוריו בארץ הקודש, ובימי החנוכה שהה בביתו שבחול"ל – היה **מרן זצ"ל** מקיים במהלך ימי החנוכה שיחת טלפון מיוחדת לארץ ישראל (=אז לא היה הדבר מצוי כבימינו..), בסמוך ממש להדלקת הנרות במקומו בחול"ל, אל בנו חביבו (=יבלחט"א כ"ק אדמו"ר שליט"א), כאשר עובר לשאלת שלום חטופה – הייתה האפרכסת נמסרת לידי אחד מבני הבית, ודרכה היו מהדהדות מעבר לים בקול חוצב ובלהבת קודש ברכות המצווה של **"הדלקת נר חנוכה"** הנשמעות מפי **מרן זצ"ל**, יחד עם אמירת **"הנרות הללו"** ופתיחת הזמר **"מעוז צור"**, בבחינת **"ונשמע קולו בבואו אל הקודש"**... עד לארץ הקודש!

יא. במשך שנים רבות (בחול"ל) היה **מרן זצ"ל** מציב מן הצד מול פני המנורה את דמות דיוקנו של זקנו הרב הקדוש **אדמו"ר רבי נתן נחום הכהן מקרימילוב זצ"ל** שבפולין (נכד הרה"ק בעל **"תפארת שלמה"** זצוק"ל **מרדומסק**), אשר במחיצת קדשו נתגדל מרן משחר נעוריו ובעפר רגליו התאבק בפולין, ואליו היה קשור בכל נימי נפשו. כנראה היה לו בכך איזה 'עניין'.

יב. מרן היה פותח באמירת "הנרות הללו" מיד לאחר הדלקת נר הראשון, תוך כדי שעסק בהדלקת שאר הנרות.

נוסח "הנרות הללו אנו מדליקים", רוחש היה **כ"ק מרן זצ"ל** בשפתיו לאט, בקול נעים ובארשת קודש, כשהוא רכון על גבי הנרות הקדושים בעת הדלקתן.

יג. לאחר אמירת "הנרות הללו" וסיום הדלקת הנרות, היה **כ"ק מרן** מפזם הניגון "**מעוז צור**" בניגון מיוחד המקובל אצלו **מאבותיו הקדושים זצלה"ה** (הי"ד) – כאשר רבנו מפזם כל תיבה ותיבה בשפה ברורה ובנעימה, בלבת אש היוקדת בקרבנו.

יד. עם סיום שירת "**מעוז צור**", היה **מרן** אומר מתוך הסידור הפזמונים ומזמורים שנאמרים בעת הדלקת נרות חנוכה (=בארץ ישראל, נהג **אדמו"ר זי"ע** לבקש מאחד מבין החסידים הנאספים כי ישורר המזמור "**רננו צדיקים**").

**כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בהדלקת נר חנוכה
בביתו נאוה קודש שבחו"ל**

כ"ק מרן זי"ע בעת עריכת טיש "זאת חנוכה" בביתו נאווה קודש

טו. כ"ק מרן זצוק"ל נוהג היה לשבת ליד נר החנוכה לאורך מחצית השעה שלאחר ההדלקה, כשהוא מתבונן בעיני קדשו בלהבות הקודש המרצדות של נרות חנוכה, וכולו אחוזו שרעפים.

ומקפיד היה כ"ק מרן זצ"ל עד מאד שלא להוציא אז שום הגה מפיו, בעת ישיבת קדשו אל מול פני המנורה. כמו כן היה מדקדק בכל מאודו לבל יעבור אי מי מאנשי הבית הנוכחים בסמוך למקום הנרות, בכדי שלא ייווצר בעת הליכתם משב רוח קל שבקלים, על גבי הנרות הקדושים.

טז. את הפתילות הנשארות מהדלקת נרות החנוכה נוהג היה מרן להצניע באופן מיוחד, והיה משמרן לעת שריפת חמץ בערב פסח, כאשר ביחד עם החמץ, היה שורף גם שיירי המצווה של נר חנוכה.

אשרי עין ראתה אלה, ואוזן שמעה זאת !!

~~~~~

”זכור ימות עולם”

”נר ראשון של חנוכה”

[ציון דרך לרגל מלאת מאה ושלושים ושבע שנה (תרמ”ט-תשפ”ו)]

לחידוש קיום מצוות התכלת בציצית בישראל בידי מרן זללה”ה]

התאריך:

יום ה', כ”ה בכסלו, נר ראשון של חנוכה – שנת תרמ”ט

המקום:

עיר ראדזין, פולין

בחצר הקודש של חסידות “ראדזין” שבפולין

נר ראשון של חנוכה - הינו יום זכור לטוב ומצוין במיוחד בין קהל עדת אנשי שלומנו **חסידי ראדזין** מדור דור, כיום שבו נתלו המאורות ובו זכינו אנ”ש חסידי בית ראדזין, יחד עם בית ישראל אלפי רבבות שלומי אמוני עם סגולה, לבשורת החידוש שיצאה בטהרה מבית מדרשו הגדול של מרן הגאון הקדוש אדמו”ר **רבי גרשון חנוך העניך** זצוקללה”ה, בעל “**אורחות חיים**” ו”**סדרי טהרות**” - כאשר הוחזרה עטרה ליושנה במסירות נפש ובקול רעש גדול על ידי רבנו הגדול בסייעתא דשמיא, וחזרה מצוות התכלת בציצית לישראל, לאחר שבעוונות נעלמה ונשתכחה מעם סגולה במשך למעלה מאלף וחמש מאות שנות גלות, בערך למן ימי תקופת רבנן סבוראי (שפעלו בבבל לאחר סוף תקופת האמוראים) ואילך - שאז אבדו לגמרי עקבותיה של התכלת בציצית, ומני אז לא זכו בקיום המצווה ולא נודע אודותיה כלום.

הראשון מבין חכמי ישראל ומנהיגי הדורות, שהחל להתחקות אחר מעשה התכלת וצביעתה לשם מטרת חידוש מצוות התכלת בציצית, והתמסר למצווה זו בכל נפשו ובכל מאודו, היה **מרן הגאון הקדוש רבנו אדמו”ר מראדזין זצלה”ה**, בעל “**אורחות חיים**” זי”ע.

זזה לשון קדשו של **מרן זצ”ל**, בפתח מאמר “**שפוני טמוני חול**” שהוציא לאור בשנת תרמ”ז לפ”ק:

”כאשר זה שנים רבות שמתי אל לבי עניין מצוות תכלת, אשר בעוונותינו הרבים נמנעה מאתנו, והוא אחד מהעניינים אשר חדלנו טובה בגלותנו... ובהיות כן, אין להתפלא על התחלת הדבר שהופסק ונתבטל מאתנו מצוות התכלת, כאשר ידוע כי בעוונותינו הרבים עברו

עלינו צרות רבות וגזרות, וטולטלנו גולה אחר גולה, וליוקר מציאות התכלת מחמת דלותנו ושפלותנו, לא היה אפשר להשיג התכלת.

"אכן וודאי ראוי ונכון בכל דור ודור לכל מי אשר יראת ה' נגעה בליבו, להתבונן ולשים לב לחפש עד מקום שידו מגעת, אולי יזכה ה' להיות ממזכי הרבים להחזיר עטרת תפארת התכלת לישראל"...

רבנו הקדוש היה בבחינת "אומר ועושה". ברוב מרץ והתלהבות של קדושה שאפיינה אותו הסמיך מחשבה למעשה, ותיכף הניח את עצמו ראשו ורובו בבירור ההלכה מכל צדדיה, כשלאחר שבירר להלכה ולמעשה כי ניתן אף בזמן הזה לחדש מצוות התכלת בציצית, אסף איש טהור מכל מרחבי ש"ס ופוסקים ומדרשי חז"ל את כל הסימנים של החילזון, אשר ממנו צובעים היו את התכלת בציצית בימי קדם בזמן בית המקדש, ובימי חכמי המשנה והגמרא - עד שעלו בידו י"ט סימנים מובהקים, שעל פיהם יכולים להכיר כיום את חילזון התכלת.

וכך הודיע רבנו בעצמו, לקראת סיום מאמר "שפוני טמוני חול" שהדפיס כאמור, אודות מציאת חילזון התכלת המתאים לפי כל הסימנים, בזה הלשון:

"וגם אנוכי בעניי החלתי (=במצווה זו), ושלחתי לגלילות ים התיכון, והובא לי הברייה, והיא ממינים הנקראים דגי הדיו (ובלשון אשכנז "טינט פיש"), שיש בהם כתשעה עשר מינים, ונראה לי שבמין אחד מהם נמצאו כל הסימנים הנ"ל שנתבארו מדברי חז"ל, וגם דמו השחור כדיו הוא תחת ידי. אכן אין בכוח כל האומנים במלאכת ההפרדה (=כעמיקער, כימאים) להפרידו.

"ואם יעזרני ה' לבוא לגלילות ים התיכון, ואשיגהו בעודנו חי אי"ה, אנסה ואשתדל בעזרת השי"ת להוציא ממנו את צבע התכלת"...

ואכן רבנו הקדוש מטריח עצמו לעבור אורחות ימים, בתנאי הנסיעה הקשים של הימים ההם, והגיע במיוחד לעיר "נאפולי" שבאיטליה, בכדי לבקר באקווריום המדעי הגדול למחקר ולצפייה, שנפתח בעיר זו כעשר שנים מקודם לכן, שהיה בזמנו האקווריום הראשון מסוגו בעולם (המקום קיים ומתפקד עד היום!). שם עמד רבנו מקרוב על תכונות החילזון האמור והתאמתו לסימנים שנתנו חז"ל בחילזון התכלת, ולאחר ביקור נוסף במדינה זו – השיג רבנו את החילזון בעודו חי, והביאו בחזרה עמו אל ביתו נאוה קודש שבראדזין.

כאן החלה אצל רבנו מסכת מפרכת של ניסויים כימיים, כשרבנו נעזר לשם כך בידיעותיו העצומות בשטח מדע הכימיה והצבעים, כאשר הוא הקים במיוחד לשם כך מעבדת צביעה כימית בחצר קדשו, לצורכי מחקר אופן צביעת התכלת, והוצאת הצביעה לפועל הלכה למעשה.

לאחר ניסויים אינספור, ויגיעות וטרחות עצומות, שכרוכות היו בהוצאות רבות ובשעות מחקר אינסופיות, עלה סוף כל סוף בידי רבנו למצוא את הנוסחה הכימית המיוחדת, המאפשרת את הפרדת צבע התכלת מתוך דם החילזון השחור כדיו (כהגדרת רבנו הגדול הרמב"ם ז"ל בהלכות ציצית), וכפי שרבנו בעצמו מבשר על כך בסוף מאמרו השני שהדפיס בנושא הלכה זה בשם "פתיל תכלת" (וורשה תרמ"ח). וכך מודיע רבנו זצ"ל בלשונו (שם):

"והנה הפעם אודה את ה' השם נפשנו בחיים, כי אחר אשר זיכנו לברר ההלכה הברורה בעזרתו, התחלתי לעסוק במעשה, להוציא לאור מלאכת שמים.

"ובאתי דרך הים... פה עיר וויניציא, ואחר יגיעה רבה מצאתי את החילזון באי קטן בקצה לשון הים המערבי, בשיעור הראוי לאסוף את דמו שיהיה די לצביעה..."

"והנה התחלתי לעסוק במלאכת המצווה בגודל יגיעה, כי הוכרחתי לחפש אופן במלאכה שאוכל להחליט שבאופן כזה נעשה בימי מציאות התכלת לפניו בישראל, שאם לא יוכל להיעשות רק על ידי כלים שהתחדשו בימים האחרונים מכלי מלאכת ההרכבה וההפרדה (כימיה) שלא היה אז, איך נוכל להחליט שנעשה אז באופן כזה, ולא יתכן לומר שהיה להם כלים כאלה? שהרי בטח היו נזכרים במסכת כלים ו(מסכת) שבת!

"וכן בסממנים הוכרחתי לדרוש בסממנים הנודעים לי שהיו בימי מציאות התכלת... באופן שאוכל להחליט כי כן נצבע אז..."

"ובעזרת השם יתברך עלה בידי להוציא מהדם השחור כדיו את צבע התכלת, באופן שאין שום דבר המסייע לצבע רק דם החילזון, והסממנים הם משוללי צבע, ורק פועלים להוציא את הצבע מהדם. וכל מי שרוצה לראות מלאכת הוצאת הצבע, יוכל לבוא ואראהו בעזה"י". (=ע"כ לשון קדשו של רבנו זללה"ה, שם)

עתה נעמדה בפני רבנו המשימה הקשה והאחרונה, השלב האחרון לפני צביעת התכלת בפועל והיא – הכנת תמיסה של צבע תכלת מדם החילזון, כדי שיוכלו לצבוע בה את חוטי הציצית, ולקבל את הציציות של תכלת שנחוצים לקיום המצווה הלכה למעשה - ובכך "להחזיר עטרה ליושנה".

לשם כך מקדיש רבנו עצמו שוב למשימת הקודש, כאשר הוא שב ומשקיע כוחות עצומים ביגיעת בשר ונפש במשך חדשים שלמים, וקרוב למחצית השנה

השקיע רבנו ביגיעותיו אלה (=לאחר חזרתו ממדינת הים עם החילזון בידו, שאירעה בחודש תמוז תרמ"ח).

לבסוף - לאחר מכשולים אין ספור ויגיעות בלתי פוסקות, הגיע הרגע הגדול, שבו הגיע רבנו הקדוש בחסדי שמים, אל יעדו הנשגב. **סוף כל סוף הוכנה היורה הראשונה של צבע התכלת מדם החילזון שבו נצבע התכלת בימים הקדמונים, ונצבעו בישראל פתילי התכלת של ציצית, הראשונים שמימי תקופת רבנן סבוראי מלפני כאלף וחמש מאות שנה (!), בידי רבנו הקדוש, הנשר הגדול בעל הכנפיים - גאון הדורות ומנהיג לרבבות ישראל, איש אשר מקום הניחו לו אבותיו הקדושים, וכל הדורות מימי קדם, להתגדר בו.**

ואכן "איכשר גברא ואיתמחי קמיעא", שכן רבנו הגדול איחד כנודע בקרב קומת אישיותו הדגולה "גאונות" בהיקף ובקנה מידה המבהיל את הרעיון, יחד עם מומחיות וידיעתו בחכמה בכל מיני שטחים, שכן רק אדם גדול בענקים כרבנו איש האשכולות שהכול בו, יכול ומסוגל היה להרים על כתפיו הרחבים את משא הקודש הזה, ולהשיב לתחייה הלכה במקצוע שבתורה, אשר נשתכחה ונגנזה במשך דורות כה רבים מקרב ישראל עם סגולה.

המפנה הגדול וההיסטורי הזה בחיי התורה והמצוות בעם ישראל - אירע ויצא אל הפועל במסירות נפש ובסייעתא דשמיא מרובה, **ביום ה' בשבת, יום כ"ה בחודש כסלו, נר ראשון של חנוכה - בשנת ה'תרמ"ט ליצירה, בעיר 'ראדזין'.**

וכפי שמעיד על הדברים הללו **רבנו הגדול זללה"ה** בעצמו, בגנזי מכתב קודש ערוך אשר כתב ושלח (=בתאריך יום י"ג ניסן תר"ן) לשני גאוני הדור "כמעט בסגנון אחד" והם "הגאון מורנו רבי יצחק אלחנן שיחי' האבד"ק קאוונא, והגאון מורנו רבי ישראל יהושע שיחי' אבד"ק קוטנא יע"א" - המכתב במלואו הודפס בהקדמה לספרו הגדול, השלישי והמקיף ביותר של רבנו בנושא התכלת בציצית הנקרא "עין התכלת" (הופיע ויצא לאור לאחר פטירתו של רבנו, בוורשה תרנ"ב - על ידי בנו הגדול וממלא מקום קדשו, הוא רבנו הגאון הקדוש אדמו"ר מרדכי יוסף אלעזר זללה"ה מראדזין, בעל "תפארת יוסף").

זוה לשון קדשו של רבנו (שם):

"ובעזרת השי"ת, ביום ראשון של חנוכה, שנת תרמ"ט, אחר הרבה ניסיונות ובדיקות ביגיעה רבה, עלה בידי לצבוע היורה הראשונה. ובזמן קצר לבשו איזה אלפים מישראל תכלת בציציותם!" (=ע"כ)

בנוסף אל האמור, שרדה בידינו 'אגרת תשובה' מכתב קודש מן הימים ההם בזמן הזה, שכתבו רבנו לכבוד ידידו משכבר הימים הגאון הגדול רבי חיים ברלין, רבה של עיר הבירה מוסקבה ובנו של הגאון הנצי"ב (=הסכמה ממנו

נדפסה על 'סדרי טהרות' מאת מרן זללה"ה על מסכת כלים), שבו הוא חוזר ומבשר באוזניו אודות 'צביעת התכלת' שנעשתה בימים אלה על ידו לראשונה.

מכתב התשובה מתוארך בראשו "בעזה"י, אור ליום ב', ה' דחנוכה, תרמ"ט, ראדזין", כלומר ארבעה ימים בלבד לאחר הצביעה הראשונה בידי רבנו.

בראשו של המכתב האמור, שעוסק בעיקרו בנושא מצוות התכלת בציצית, כותב רבנו לגאון השואל בלשון של התנצלות על איחור מכתבו אליו, כאשר הינו כותב בזה הלשון:

"על יקרת מכתבו מאחרית השנה (=ימי הרחמים והסליחות, אלול תרמ"ח), הוחלתי עד כה מהשיבו, כי לא מצאה ידי די השיב. כי רבות עבדתי להוציא מצוות התכלת לפועל ולמעשה, ועד עתה לא עלתה בידי.

"אכן בימים אלה, ימי מצווה (=ימי החנוכה) עזרני ה', ובעזרו עלה בידי 'אחר יגיעה רבה' והודות לה', כי הצליח ה' אותי לזכות את הרבים במצווה הזאת – כן יעזרני ה' להגדיל תורה ומצוות, ולראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות לאויו"ש"...

לבסוף, לאחר 'שקלא-וטריא' של הלכה בנושא התכלת, מסיים רבנו מכתבו אל הגאון השואל, וזה לשונו:

"ואקווה לה', שיזכנו לגמור המצווה לזכות הרבים.

"והנני למלא בקשתו אשר ביקש במכתבו "תכלת ישלח לי כאשר יגמור", והנני שולח בזה ארבע כריכות [=חבילות] תכלת, כשר והדר. וה' יושיענו שנזכה לראות בגדי כהונה בבית המקדש (!) ולהקריב קורבנות חובותינו"... [=ע"כ]

בשולי האיגרת הזאת מעניין לציין, כי מבין השורות מבצבצת היטב שמחתו היתירה ששרתה על רבנו הקדוש עם חידוש צביעת התכלת בציצית, כשהצליח ה' דרכו לאחר כל ההרפתקאות והיגיעות שהיו מנת חלקו במשך כשלוש שנים ומעלה, מאז שיקע עצמו רבנו הקדוש בעניין (=כאשר למעשה החל בכך הרבה לפני שנת תרמ"ז) - דבר הנשקף משורות המכתב, כשהכול היה עדיין "טרי" תחת רושם החידוש (וזאת בניגוד למכתבו האמור אל הגאונים מקוטנה ומקאוונא, שנכתב כאמור בריחוק זמן של למעלה משנה לאחר מכן, בשנת תר"ן).

לסיום, נחתום בזאת ברמז נאה שנשמע מפי [יבלחט"א] כ"ק אדמו"ר שליט"א, אודות הקשר המיוחד הנרמז בכתוב, **בין מצוות ציצית - לבין מצוות הדלקת נר של חנוכה.**

בפרשת "וישב" (הנקראת לעתים מזומנות בשבת חנוכה), כתוב בפסוק: **"וַתֹּאמֶר הַכָּרֶגֶא, לְמִי הַחֲתָמָת וְהַפְתִּילִים!"**.. (בראשית לח, כה)

אומר על כך כ"ק אדמו"ר שליט"א:

בפסוק זה נרמז הקשר הפנימי שבין שתי המצוות הללו - שתיהן באות כידוע במכוון לשם ראיית האדם והזכירה שבאמצעותה, בבחינת "ראה מצווה זו, וזכור מצווה אחרת!" (בציצית - "וּרְאִיתֶם אֹתוֹ, וְזָכַרְתֶּם" [במדבר טו לט]; ובחנוכה - 'הרואה נר חנוכה - צריך לברך' - "לראותם בלבד"!).

שכן "החֲתָמָת" - זהו נר חנוכה, שהנס אירע בכך השמן שהיה חתום בחותמו של כהן גדול; "וְהַפְתִּילִים" - אלו פתילי הציצית ("הַכֶּנֶף פְּתִיל תְּכֵלֶת..")! (=ע"כ)

'חֲשׂוֹף זְרוּעַ קִדְשֶׁךָ וְקָרַב קֶץ הַיְשׁוּעָה!'

א פרייליכע און לעכטיגע חנוכה!